

ğildir. Ancak tarih tezinde İbn Haldun'un umran telakkisinden çok yararlandığı görülmektedir. Ona bir İbn Halduncu demek gerekir mi, bilmiyorum.

Osmanlı zihniyet dünyası ve Kâtip Çelebi

✓ *Kâtip Çelebi'nin eserleri bütünüyle gözden geçirildiğinde, Osmanlı zihniyet dünyası hakkında neler öğrenebiliriz? Kâtip Çelebi'nin bu zihniyet dünyasına yönelttiği eleştiriler var mı? Kurulu düzenle ilişkileri nasıl?*

Bu sorunuza şöyle cevaplandırabilirim: Kâtip Çelebi, on dört yaşında Divan-ı Hümayun kalemine girdi. Bir müddet Anadolu Muhasebeciliği Kale-

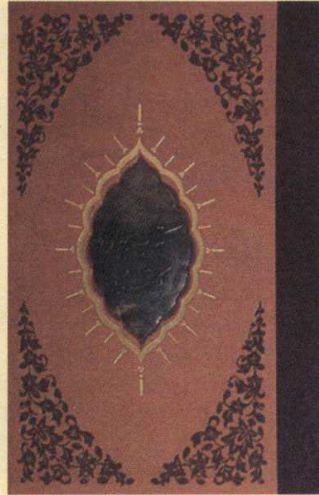
mi'nde çalışarak hesap kaidelerini, erkâm ve siyâkat yazısını öğrendi. Orduyla birlikte Abaza Paşa isyanının bastırılması için Erzurum'a gitti. 1626 yılında gerçekleşen Bağdat seferine katıldı. 1630 yılında, Hemedan ve Bağdat seferlerinde Hüsrev Paşa'yla birlikte bulundu. Bu yolculuk esnasında uğradığı kentleri, özellikle Bağdat kuşatmasının değişik safhalarını daha sonra kaleme alacağı *Cihannüma* ve *Fezleketü't-Tevârih* isimli eserlerinde geniş olarak anlattı. 1633-1634 yılında Hac farızasını ifa etmek üzere Mekke-i Mükerrreme ve Medine-i Münevvere'ye gitti. Dönüşünde Diyarbakır'da kışlamakta olan orduya katılarak bir süre burada yörenin önde gelen ilim adamlarıyla tartışmalı ilmi sohbetler yap-

mukayese edilerek oluşturulan yeni transkripsiyonlu metni, tıpkıbasımı, yazma ve basma nüshalarındaki görsel malzemesi ile birlikte bir prestij kitap hâlinde yayımlandı. Kitap, Kâtip Çelebi'nin hayatı, eserleri ve *Tuhfetü'l-kibâr* hakkında bazı bilgilerin verildiği editör girişi, transkripsiyonlu metin, sözlük, bibliyografya, dizin ve tıpkıbasımdan oluşuyor. *Tuhfetü'l-kibâr*, sadece denizcilik tarihi ile ilgilenenler için değil, Kâtip Çelebi ile uğraşan araştırmacılar için de kaynak değeri taşıyor. Kitap, doğumunun 400. (2009) yıldönümünde Kâtip Çelebi'nin hatırasına Denizcilik Müsteşarlığı himayesinde hazırlandı.

✦
Cihannüma: Kâtip Çelebi'nin 1648 yılında yazmaya başlayıp 1654 yılında ilavelerle genişlettiği, 1732 yılında İbrahim Müteferrika'nın yaptığı ilavelerle Matbaa-ı Amire'de basılan *Kitab-ı Cihannüma*, 2008 yorumu ve biçimi ile Boyut Yayıncılık tarafından geçen yıl yeni bir biçim ve yorumla yayımlandı. Astronomi ve

coğrafya bilgilerinin yanı sıra sosyal bilimlere de geniş yer ayrılan *Cihannüma*'da şehirlerin enlem ve boylamları, birbirlerine uzaklıkları, bölgelerde gerçekleştirilen üretim türleri, dönemin sanayi, halkların din ve dilleri, hatta nüfusları erkek, kadın ve çocuk sayıları tespit edilmiş olarak veriliyor. Kâtip Çelebi'nin iki, İbrahim Müteferrika'nın bir defa ele aldığı,

◆ **Müteferrika baskısı *Cihannüma*'nın Kültür A.Ş. tarafından yaptırılan tıpkıbasımının kapağı**

Kitab-ı Cihannüma, aslından uzaklaşmaksızın, fakat bilgileri anlaşılır kılınarak günümüz Türkçesi ve baskı teknolojisi kullanılarak yeniden basıldı. Sınırlı sayıda basılan *Kitab-ı Cihannüma*, isme özel hazırlanan sertifikasıyla birlikte satılıyor.

✦
Kâtip Çelebi Belgeseli: Bilindiği gibi 2009 Kâtip Çelebi Yılı dolayısıyla TRT tarafından da bir belgesel hazırlandı. Yapımcılığını Pelin Özdemir'in, yönetmenliğini de Tülay Akça'nın üstlendiği belgesel, 13 Haziran akşamı TRT 2'de yayımlandı. Danışmanlığını Doç. Dr. Fikret Sarıcaoğlu'nun yaptığı belgeselde, bibliyografya, coğrafya, biyografi, tarih gibi pek çok alanda çok sayıda eser veren bu büyük bilim adamının neden hâlâ önemli olduğu ve ondan geriye nelerin kaldığı araştırılıyor. Belgeselde, Prof. Dr. Halil İnalcık, Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu, Prof. Cornell Fleischer ve Doç. Gottfried Hagen gibi bilim adamlarıyla Kâtip Çelebi hakkında yapılmış röportajlar yer alıyor. ■